

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СУДДІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

УДК 343.9

Вступ. Вивчення досвіду зарубіжних держав збагачує будь-яке наукове дослідження. У сучасному світі складно собі уявити ґрунтовне дослідження будь-якого правового явища, обґрунтування перспектив його розвитку та напрямків удосконалення без вивчення позитивного іноземного досвіду в цій частині. Адже, як слушно відзначає М. І. Хавронюк, за допомогою компаративного методу можуть бути визначені найбільш досконалі з техніко-юридичного боку, науково обґрунтовані, апробовані на практиці та актуальні положення кримінального законодавства держав континентальної Європи, частиною якої є Україна, під кутом зору як їх можливого врахування під час подальшого удосконалення КК України, так і загалом гармонізації кримінального законодавства європейських держав [1, с. 8].

Перш ніж перейти до аналізу кримінальних законів держав-членів Європейського Союзу, варто відзначити, що в Кримінальному кодексі України [2] (далі – КК України) містяться спеціальні норми про посягання на діяльність суддів. Зокрема, кримінально-правова охорона їхньої діяльності забезпечується насамперед в межах Розділу XVIII Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти правосуддя», в якому містяться норми про:

- втручання в діяльність судді (ст. 376 КК України);
- погрозу або насильство щодо судді або його близьких родичів (ст. 377 КК України);
- умисне знищення або пошкодження майна судді або його близьких родичів (ст. 378 КК України);
- посягання на життя судді або його близьких родичів (ст. 379 КК України).

Слід звернути увагу, що науковці відзначають чимало проблем конструювання перелічених статей КК України, а також труднощів при встановленні співвідношення та розмежування відображених у них норм як між собою, так і з іншими нормами КК України. Очевидно, проблеми кваліфікації цих кримінальних правопорушень виникають і в правозастосовній практиці.

Відтак, ця стаття присвячена дослідженню законодавства деяких держав Європейського Союзу на предмет відображення у ньому кримінальних правопорушень, пов'язаних з посяганням на діяльність суддів, з метою відшукання позитивного досвіду кримінально-правової охорони діяльності суддів в інших країнах та можливого його подальшого врахування для удосконалення КК України.

Матеріали та методи. В основу дослідження покладено кримінальні закони окремих держав-членів Європейського Союзу в частині встановлення у них кримінальної відповідальності за посягання на діяльність суддів.

Результати. Зважаючи на складність вивчення досвіду усіх держав-членів Європейського Союзу, вважаємо за доцільне проаналізувати законодавств тих країн, які характеризуються найвищим Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції (Rule of Law Index Scored by Criminal Justice) у 2023 році [3]. Варто відзначити, що Україна із Індексом 0.36 знаходиться на 97-му місці у світовому рейтингу. Відтак, вивчення досвіду тих держав, які мають значно вищі показники Індeksu верховенства права у сфері кримінальної юстиції, може допомогти виявити позитивні аспекти кримінально-правового регулювання посягань на діяльність суддів та відшукати шляхи удосконалення кримінального законодавства України в цій частині.

Перше місце у світовому рейтингу за Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції посідає *Фінляндська Республіка* (Індекс 0.84). Аналіз її Кримінального кодексу [4] дозволяє зробити висновок, що, хоч у ньому і міститься Розділ 15 «Правопорушення проти відправлення правосуддя» («Offences against the administration of justice»), у цьому розділі немає спеціальних норм про посягання на діяльність суддів. Відтак, відповідні кри-

мінальні правопорушення підлягають кваліфікації за іншими (загальними) нормами кримінального закону Фінляндії. Так, у ньому міститься Розділ 16 «Правопорушення проти органів державної влади» («Offences against public authorities»). У цьому розділі встановлено кримінальну відповідальність за вчинення певних діянь щодо державного службовця (а public official): насильницький опір (ст. 1), опір (ст. 2), а також перешкодження (ст. 3).

Зокрема, ст. 1 «Насильницький опір державному службовцю» Розділу 16 КК Фінляндії встановлює кримінальну відповідальність для особи, яка:

1) застосує або погрожує застосуванням насильства з метою примусу державного службовця до виконання або утримання від виконання службового обов'язку, пов'язаного із здійсненням владних повноважень,

2) іншим чином у зв'язку з таким службовим обов'язком застосує або погрожує застосуванням насильства щодо державного службовця, який виконує службовий обов'язок, або

3) застосує насильство до державного службовця або особи, яка перебуває у визначених цим кодексом стосунках із ним, з метою помсти за виконання такого службового обов'язку.

Ст. 2 «Опір державному службовцю» Розділу 16 КК Фінляндії передбачає привілейований склад кримінального правопорушення щодо насильницького опору державному службовцю, «враховуючи незначність насильства чи погрози чи інші обставини, пов'язані з правопорушенням».

У свою чергу, ст. 3 «Перешкодження державному службовцю» встановлює відповідальність за незаконне перешкодження або спробу перешкодити виконанню службового обов'язку, або ускладнення його виконання без застосування або погрози застосування насильства.

Тут варто згадати, що в чинному КК України законодавець, встановлюючи у ст. 376 кримінальну відповідальність за «втручання в будь-якій формі в діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення», не зазначає у диспозиції жодних винятків із форм такого втручання. Це породжує труднощі при

кваліфікації такого втручання в діяльність судді, яке полягає, зокрема, у погрозі або насильстві щодо нього, які передбачені як самостійні кримінальні правопорушення у ст. 377 КК України. Очевидно, що формулювання диспозиції ч. 1 ст. 376 КК України із зазначенням у ній негативних ознак складу кримінального правопорушення, подібно до ст. 3 Розділу 16 КК Фінляндії, сприяло б однозначності та послідовності правозастосування у цій частині.

Крім описаних вище статей Розділу 16, у п. 4 ч. 1 ст. 2 «Вбивство» Розділу 21 «Вбивство та тілесні ушкодження» КК Фінляндії встановлено кримінальну відповідальність за вбивство державного службовця під час виконання службових обов'язків із забезпечення громадського порядку чи безпеки чи через виконання службового обов'язку.

На другому місці у світі із Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції 0.83 – *Королівство Данія*. Кримінальний кодекс Данії [5] також не містить спеціальних норм про посягання на діяльність суддів. Однак, подібно до КК Фінляндії, у ньому міститься Розділ 14 «Злочини проти публічної влади тощо», який охоплює вчинення відповідних злочинів проти «будь-якої особи, яка зобов'язана діяти в силу державної служби чи обов'язків» у зв'язку з виконанням нею своїх обов'язків. Зокрема, у § 119 КК Данії встановлено кримінальну відповідальність за насильство, погрозу насильством або публічне чи умисне поширення погрози насильством щодо такої особи, у § 119а – за порушення спокою такої особи шляхом контактування чи переслідування її, у § 119б – за напад на неї з предметами.

Очевидно, вчинення таких діянь щодо суддів також охоплюється нормами цього розділу.

На третьому місці серед держав-членів ЄС (на четвертому – у світовому рейтингу) – *Королівство Швеція* (Індекс 0.79). Як і у двох попередніх кодексах, у Кримінальному кодексі Швеції [6] не виокремлено спеціальних норм про посягання на діяльність суддів, але Розділ 17 «Про правопорушення проти публічної діяльності тощо» («On offences against public activities etc.») Частини 2 «Про правопорушення» («On Offences») містить норми про посягання на державного службовця («a public official»). Так, у

ст. 1 цього розділу встановлено відповідальність за вплив шляхом насильства або погрози насильством на державного службовця при виконанні ним своїх службових повноважень, або з метою примусу державного службовця вжити, або перешкодити вжити заходів при здійсненні ним своїх повноважень, або з метою помсти за такий захід, а у ст. 2 – за інші, крім зазначених у попередній статті, дії, спрямовані на примус або перешкоджання державному службовцю у здійсненні ним службових повноважень, або помсту за виконання ним службових повноважень, і що спричиняють страждання, збитки чи інші незручності для державного службовця, або погрозу вчинення таких дій.

Як бачимо, як і у ст. 3 Розділу 16 КК Фінляндії, у ст. 2 Розділу 17 КК Швеції законодавець також формулює негативну ознаку складу передбаченого у ній правопорушення: «у будь-який інший спосіб, ніж зазначений у статті 1» («in a way other than those referred to in Section 1»). Подібна конструкція може бути використана для удосконалення диспозиції ч. 1 ст. 376 КК України. Наприклад, її можна сформулювати таким чином: «втручання в будь-якій іншій формі, ніж передбачена у статтях 377-379 цього Кодексу, в діяльність судді з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися винесення неправосудного рішення».

На четвертому місці серед держав-членів ЄС (на п'ятому – у світі) – *Австрійська Республіка* (Індекс 0.79). У її кримінальному законі [7] встановлена кримінальна відповідальність за примушування чи перешкоджання шляхом насильства чи погрози його застосування щодо окремих судів (Конституційного Суду, Адміністративного Суду або Верховного Суду) чи суддів цих судів. Так, у § 250 «Примус конституційного представницького органу, уряду, Конституційного Суду, Адміністративного Суду або Верховного Суду» КК Австрії встановлено кримінальну відповідальність за примушування або перешкоджання шляхом насильства чи погрози його застосування здійснювати свої повноваження взагалі або в певному сенсі серед інших державних органів також Конституційному Суду, Адміністративному Суду або Верховному Суду, силою або погрозою застосування сили. А у § 251 вста-

новлена кримінальна відповідальність за такий вплив на окремих членів відповідних державних органів. Зокрема, за цією статтею настає відповідальність за примушування або перешкоджання шляхом насильства або погрози його застосування здійснювати свої повноваження взагалі або в певному сенсі, у тому числі, судді Конституційного Суду, Адміністративного Суду або Верховного Суду.

Щодо інших суддів, то такі посягання на них можуть бути оцінені за § 269 «Опір державній владі» чи § 270 «Фізичний напад на службову особу» КК Австрії. Зокрема, у ч. 1 § 269 встановлена кримінальна відповідальність за перешкоджання владі або службовій особі здійснити офіційну дію насильством або погрозою його застосування, а у ч. 2 цієї статті – за примушування влади або службової особи до здійснення офіційної дії насильством або погрозою його застосування. Фізичний напад на службову особу під час офіційної дії карається за § 270 КК Австрії.

На п'ятому місці серед держав Європейського Союзу (на шостому – у світі) за Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції – *Федеративна Республіка Німеччина* (Індекс 0.78). У § 113 «Опір судовому виконавцю» Розділу 6 «Опір представнику влади» Кримінального закону ФРН встановлено кримінальну відповідальність за опір із застосуванням сили або погрозою застосування сили посадовій особі або солдату бундсверу, призначеному для виконання законів, розпоряджень, що мають силу закону, вироків, судових рішень або розпоряджень, під час виконання ним такої службової дії і при цьому вчинення на нього нападу із застосуванням фізичної сили [8, с. 158]. Варто відзначити, що в § 11 «Визначення людей та речей» німецького кримінального закону є пряма вказівка, що в розумінні цього закону той, хто згідно з німецьким правом є суддею, є посадовою особою [8, с. 32].

Щодо спеціальних норм, які б містили пряму вказівку про вплив саме на суддю, то в Кримінальному законі ФРН встановлено кримінальну відповідальність за антиконституційне завдання наклепницької образи (§ 90b) чи застосування примусу (§ 105-106) лише щодо конституційного суду федерації чи федеральної

землі або їх членів. У § 90b «Антиконституційне завдання наклепницької образи конституційним органам» встановлено кримінальну відповідальність для тих, хто публічно, на зборах або за допомогою розповсюдження періодичних видань завдає наклепницької образи законодавчому органу, уряду або конституційному суду федерації чи федеральній землі або їх членам у такий спосіб, який загрожує репутації держави, і в результаті цього навмисно докладає зусиль до порушення стабільності у Федеративній Республіці Німеччина або до порушення конституційних принципів [8, с. 135]. Що цікаво, як і в австрійському кримінальному кодексі, у Кримінальному законі ФРН окремо встановлено відповідальність за застосування примусу щодо конституційного суду федерації або федеральної землі загалом (§ 105), а окремо – щодо їх членів (§ 106). Так, у § 105 «Застосування примусу до конституційних органів» відповідальність встановлена для тих, хто з застосуванням сили або з погрозою застосування сили протизаконно примушує, зокрема, конституційний суд федерації або федеральної землі не здійснювати свої повноваження або здійснювати їх у визначеному смислі. А у § 106 «Застосування примусу до федерального президента або до членів конституційного органу» – для тих, хто з застосуванням сили або з погрозою завдання відчутного зла протизаконно примушує, зокрема, члена конституційного суду федерації або федеральної землі не здійснювати свої повноваження або здійснювати їх у визначеному смислі [8, с. 148].

Цікаво те, що у Кримінальному законі ФРН містяться спеціальні норми про підкуп судді (ч. 2 § 333; ч. 2 § 334).

Серед держав-членів ЄС шосте місце у рейтингу за Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції (дев'яте місце – у світі) посідає **Республіка Естонія** (Індекс 0.75). Аналіз Карного кодексу Естонії [9] дозволяє відзначити, що він структурно схожий на чинний КК України. Так, в Особливій частині естонського кримінального закону міститься Розділ 18 «Правопорушення проти здійснення правосуддя», в Підрозділі 1 «Перешкоджання здійсненню правосуддя» якого містяться спеціальні норми про посягання на діяльність судді, зокрема:

- § 302 «Вплив на здійснення правосуддя шляхом заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю»;
- § 303 «Вплив на здійснення правосуддя»;
- § 305 «Образа суду»;
- § 305-1 «Наклеп на суд».

Зокрема, у § 302 КК Естонії встановлено кримінальну відповідальність за заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю з метою примусити суддю, народного засідателя, слідчого, прокурора, представника учасників судового провадження, арбітражного керуючого, експерта, інтерпретатора чи перекладача або інших осіб, які беруть участь у здійсненні правосуддя, вчинити дії всупереч інтересам правосуддя або з помсти за виконання цією особою своїх обов'язків. У § 303 естонського кримінального закону передбачено відповідальність за застосування насильства щодо особи, яка бере участь у здійсненні правосуддя, або вплив на неї в інший спосіб з метою примусити її вчинити дії всупереч інтересам правосуддя чи з помсти за виконання такою особою своїх обов'язків. Як бачимо, естонський законодавець в межах § 302-303 об'єднав посягання на різних потерпілих, пов'язаних із здійсненням правосуддя. В Україні втручання в діяльність, погроза або насильство щодо них підлягає кримінально-правовій оцінці за різними статтями КК України (наприклад, погроза або насильство щодо судді – за ст. 377, щодо працівника правоохоронного органу – за ст. 345, щодо захисника чи представника особи – за ст. 398 КК України).

Також, на відміну від України, в КК Естонії встановлено кримінальну відповідальність за образу (§ 305) та за наклеп на суд, суддю чи народного засідателя у зв'язку з їхньою участю у здійсненні правосуддя (§ 306).

Варто відзначити, що раніше в КК Естонії містилася також норма про пошкодження або знищення майна судді, але з 01.01.2015 набрали чинності зміни, якими § 304 «Пошкодження або знищення майна суддів, народних засідателів, слідчих, прокурорів, захисників, представників потерпілих або їх близьких осіб» було виключено з кримінального закону.

На сьомому місці серед держав-членів ЄС (на десятому – у світовому рейтингу) – *Королівство Нідерландів* (Індекс 0.74). Як

і більшість із попередньо проаналізованих кримінальних законів, КК Нідерландів [10] не містить спеціальних норм про погрозу чи насильство щодо судді або посягання на його життя. Водночас він містить норми про примушування та опір державному службовцю (a civil servant), які, очевидно, охоплюють вчинення цих діянь і щодо судді. Так, примушування державного службовця до вчинення службової дії або до утримання від вчинення законної службової дії шляхом насильства чи будь-якої іншої дії або шляхом погрози їх застосування карається за ст. 179 КК Нідерландів, а опір державному службовцю під час законного виконання ним своїх службових обов'язків шляхом застосування насильства чи погрози його застосування – за ст. 180 кримінального закону Королівства Нідерландів. Також у ст. 185 КК Нідерландів встановлено відповідальність за спричинення на судовому засіданні або в місці, де державний службовець публічно виконує свої службові обов'язки, неспокою та не залишення його після наказу компетентних органів або від їхнього імені.

Крім того, у ст. 304 КК Королівства Нідерландів зазначено, що напад, у тому числі такий, що призводить до тяжких тілесних ушкоджень чи смерті (ст. 300-303 КК Нідерландів) карається суворіше (терміни позбавлення волі можуть бути збільшені на третину), якщо він вчинений щодо державного службовця під час або у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків на законних підставах.

Водночас варто відзначити, що в кримінальному законі Королівства Нідерландів міститься окрема норма про «підкуп» судді. Так, у ч. 1 ст. 178 КК Нідерландів встановлено відповідальність за надання подарунка чи обіцянки судді або надання або пропозицію надати йому послугу з метою вплинути на рішення у справі, яка ним розглядається. Вчинення зазначених діянь з метою отримання обвинувального вироку у кримінальній справі є кваліфікованим складом і тягне відповідальність за ч. 2 цієї статті.

Наступне – восьме – місце серед держав-членів ЄС (тринадцяте – у світовому рейтингу країн) посідає *Велике Герцогство Люксембург* (Індекс 0.73). У Карному кодексі Люксембургу [11] встановлено відповідальність за образу фактами, словами, же-

стами, погрозами, написами або малюнками, серед інших потерпілих, зокрема, судді при виконанні ним своїх обов'язків або у зв'язку з виконанням ним своїх обов'язків (ст. 275), а також за завдання йому удару у зв'язку з виконанням ним своїх обов'язків (ст. 279).

Висновки. Дослідження кримінальних законів окремих держав-членів Європейського Союзу на предмет закріплення у них норм про посягання на діяльність суддів, дало змогу зробити такі висновки:

- у більшості із проаналізованих кримінальних законів держав ЄС, що посідають найвищі місця в рейтингу країн за Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції у 2023 році, відсутні спеціальні норми про посягання на діяльність суддів, а «вплив» на суддів у зв'язку з їхньою діяльністю оцінюється як посягання у тій чи іншій формі на діяльність державного службовця (Фінляндська Республіка, Королівство Данія, Королівство Швеція, Королівство Нідерландів);

- у кримінальних законах окремих країн містяться спеціальні норми про певні форми посягання лише на деяких суддів: в Австрійській Республіці – на суддю Конституційного Суду, Адміністративного Суду або Верховного Суду, в Федеративній Республіці Німеччина – на члена конституційного суду федерації або федеральної землі; при цьому, в обидвох названих кримінальних законах ці потерпілі перелічені в одній статті поряд з іншими спеціальними потерпілими;

- лише у двох із проаналізованих кримінальних законів містяться спеціальні норми про окремі форми посягання на діяльність судді (Республіка Естонія та Велике Герцогство Люксембург), але у цих нормах суддя перелічений поряд з іншими спеціальними потерпілими.

Тобто, у жодному із проаналізованих кримінальних законів держав ЄС із найвищим Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції немає окремих норм про посягання на діяльність виключно судді: суддя в них або взагалі прямо не виокремлюється як потерпілий, або може прямо зазначатися в певній статті кримінального закону, але поряд з іншими спеціальними потерпілими.

Очевидно, що не допустимо запозичувати іноземний досвід без врахування національних правових традицій, а також без попереднього детального аналізу системи норм про посягання на діяльність суддів в чинному КК України, їхнього співвідношення між собою та з іншими кримінально-правовими нормами. Водночас відсутність спеціальних норм про посягання на діяльність суддів у більшості держав-членів ЄС із найвищим Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції ставить під сумнів доцільність їх виокремлення у чинному КК України.

Більше того, сам факт наявності в кримінальному законі тих чи інших спеціальних норм далеко не завжди сприяє реалізації завдань КК України. Дослідниця спеціальних кримінально-правових норм дійшла до висновку, що багато із наявних в КК України спеціальних норм не виконують своїх функцій як спеціальних кримінально-правових норм, що зумовлено насамперед недоліками їхнього законодавчого конструювання та порушенням співвідношення між санкціями відповідних норм [12, с. 151]. Відтак, надмір кримінально-правового регулювання не сприяє послідовності правозастосування, створюючи труднощі при здійсненні кримінально-правової кваліфікації відповідних посягань.

Варто відзначити, що розробники проекту нового Кримінального кодексу України [13] намагаються мінімізувати у ньому кількість спеціальних кримінально-правових норм. Так, хоч у проекті КК України і виокремлено Книгу восьму «Кримінальні правопорушення проти правосуддя», проте розробники пропонують передбачити у ній лише одну норму про посягання на діяльність судді – ст. 8.1.5 «Незаконний вплив на суддю», за якою каратиметься незаконний вплив на суддю (чи його близьку людину) у зв'язку зі здійсненням правосуддя.

1. Хавронюк М.І. *Компаративний метод у сучасному кримінально-правовому дослідженні: мета застосування*. Право.ua. 2017. № 1. С. 5-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2017_1_3 (дата звернення: 13.08.2023).
2. *Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 13.08.2023).

3. *Countries Scored by Criminal Justice. 2023. WJP Rule of Law Index : веб-сайт. 2023. URL: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2023/Criminal%20Justice/ranking> (дата звернення: 13.08.2023).*
4. *Criminal Code : 39/1889; amendments up to 433/2021 included / Translation from Finnish, Ministry of Justice, Finland. URL: https://finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039_20210433.pdf (дата звернення: 19.08.2023).*
5. *Straffeloven : LBK nr 1360 af 28/09/2022. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1360#idecbd797d-e4a9-4f64-b248-9ba7bbf244b8> (дата звернення: 19.08.2023).*
6. *The Swedish Criminal Code. URL: <https://www.government.se/contentassets/7a2dcae0787e465e9a2431554b5eab03/the-swedish-criminal-code.pdf> (дата звернення: 19.08.2023).*
7. *Strafgesetzbuch. URL: <https://www.jusline.at/gesetz/stgb> (дата звернення: 19.08.2023).*
8. *Карне законодавство ФРН : збірка перекладів. Київ : ВАІТЕ, 2016. 408 с.*
9. *Penal Code : RT I 2001, 61, 364, passed 06.06.2001; in force from 01.11.2023. Riigi Teataja : веб-сайт. URL: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/509112023001/consolide/current> (дата звернення: 27.08.2023).*
10. *Criminal Code : Act of 3 March 1881. URL: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/f3/Netherlands_CC_am2012_en.pdf (дата звернення: 16.08.2023).*
11. *Penal Code : Consolidated version as at 30 April 2021. Global-Regulation : веб-сайт. URL: <https://www.global-regulation.com/translation/luxembourg/116070729/penal-code.html> (дата звернення: 16.08.2023).*
12. *Сень І.З. Спеціальні норми у кримінальному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2020. 268 с.*
13. *Кримінальний кодекс України : контрольний текст проекту (станом на 19.08.2023 року). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/> (дата звернення: 19.08.2023).*

Теслюк Д.Ю. Відповідальність за посягання на діяльність суддів за законодавством окремих держав Європейського Союзу

У статті здійснено аналіз кримінальних законів окремих держав-членів Європейського Союзу на предмет відображення у них кримінальних правопорушень, пов'язаних з посяганням на діяльність суддів. Зокрема, досліджено кримінальні закони тих країн, які характеризуються найвищим Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції у 2023 році: Фінляндської Республі-

ки, Королівства Данія, Королівства Швеція, Австрійської Республіки, Федеративної Республіки Німеччина, Республіки Естонія, Королівства Нідерландів та Великого Герцогства Люксембург. Проведене дослідження дозволило порівняти кримінально-правове регулювання відповідної сфери суспільних відносин в Україні та названих державах і висловити певні пропозиції щодо удосконалення чинного Кримінального кодексу України у цій частині.

З'ясовано, що у кримінальних законах Фінляндської Республіки, Королівства Данія, Королівства Швеція та Королівства Нідерландів відсутні спеціальні норми про посягання на діяльність суддів, а «вплив» на суддів у зв'язку з їхньою діяльністю оцінюється як посягання у тій чи іншій формі на діяльність державного службовця. У кримінальних законах Австрійської Республіки та Федеративної Республіки Німеччина містяться спеціальні норми про певні форми посягання на суддів лише окремих судів, які названі як потерпілі в одній статті поряд з іншими спеціальними потерпілими. Лише у кримінальних законах Республіки Естонія та Великого Герцогства Люксембург наявні спеціальні норми про окремі форми посягання на діяльність судді, але у цих нормах суддя перелічений поряд з іншими спеціальними потерпілими.

Те, що у жодному із проаналізованих кримінальних законів держав-членів Європейського Союзу із найвищим Індексом верховенства права у сфері кримінальної юстиції немає окремих норм про посягання на діяльність виключно судді (суддя в них або взагалі прямо не виокремлюється як потерпілий, або може прямо зазначатися в певній статті кримінального закону, але поряд з іншими спеціальними потерпілими), дозволило висловити сумнів в доцільності існування спеціальних норм про посягання на діяльність судді у чинному Кримінальному кодексі України.

Ключові слова: суддя, кримінальне правопорушення, посягання на діяльність, кваліфікація, компаративний метод, кримінальний закон, Європейський Союз, держава-член.

Tesliuk D.Iu. Liability for the encroachment on the activities of judges under the legislation of some states of the EU

The article analyzes the criminal laws of some member states of the European Union in terms of the reflection of criminal offenses related to the encroachment on the activities of judges. In particular, the criminal laws of the countries characterized by the highest Rule of Law Index Scored by Criminal Justice in 2023 were studied: the Republic of Finland, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Sweden, the Republic of Austria, the Federal Republic of Germany, the Republic of Estonia, the Kingdom of the Netherlands, and the Grand Duchy of Luxembourg. The conducted research allowed to compare the criminal law regulation of the relevant sphere of public relations in Ukraine and the above-mentioned states and to make some suggestions for improvement of the current Criminal Code of Ukraine in the analyzed part.

It is found out that the criminal legislation of the Republic of Finland, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Sweden, and the Kingdom of the Netherlands

does not contain any special norms on the encroachment on the activities of judges, and “influence” on judges due to their activities is being qualified as an encroachment in a particular form on the activities of a public official. The criminal laws of the Republic of Austria and the Federal Republic of Germany provide for special norms on certain forms of encroachment on judges of certain courts only, who are named as victims in the same articles along with other special victims. Only the criminal laws of the Republic of Estonia and the Grand Duchy of Luxembourg contain special norms on certain forms of encroachment on the activities of judges, but these norms mention judges together with other special victims.

The fact that none of the analyzed criminal laws of the European Union member states with the highest Rule of Law Index Scored by Criminal Justice has separate norms on the encroachment on the activities of judges exclusively (the judge is either not directly identified as a victim at all, or may be directly mentioned in a particular article of the criminal law, but alongside other special victims), allows us to express doubts about the expediency of having special norms on the encroachment on the activities of judges in the current Criminal Code of Ukraine.

Key words: judge, criminal offence, encroachment on the activities, qualification, comparative method, the criminal law, European Union, member state.